ידע , האם הוא באמת הכל ? – פרשת השבוע בשלח

מאת: יוסי כץ
ינואר 21, 2024

האם ידע הוא באמת הכל ? והאם המדד של מה ש "אנחנו יודעים" הוא העיקרון שאמור להוביל אותנו ואת ילדינו ?...

ידע , חכמה, השכלה – כל אלה הם אבני היסוד של חינוך יהודי טיפוסי . לאורך הדורות היהודים נודעו כבעלי השכלה רחבה וכעומדים בראש בחינוך לערכי למידה ודעת . ידוע הדבר , שבקרב השכבה המשכילה בדרום קוריאה הלימוד ב "חברותא" הוא באופנה , וספרים המבוססים על התלמוד הם רבי מכר !

אבל האם ידע הוא באמת הכל ? והאם המדד של מה ש "אנחנו יודעים" הוא העיקרון שאמור להוביל אותנו ואת ילדינו ?

כדי לענות על שאלה זו , נתבונן בפרשת השבוע . במהלך השבועות

האחרונים התורה סיפרה על כמה וכמה ניסים מדהימים. תחילה קראנו על עשר המכות שהחריבו את מעצמת העל האדירה של אותם זמנים – מצרים, והביאו לשחרורם של בני ישראל מהגלות והשבי. כבני חורין, עשו בני את ישראל את דרכם לארץ ישראל דרך מדבר סיני. הקב"ה הוליך את עמו בעמוד ענן ביום ובעמוד אש בלילה. המצרים המובסים אזרו את כוחותיהם האחרונים בניסיון נואש ואחרון לרדוף ולהשיג את בני ישראל על שפת ים סוף. הים נחצה באופן על טבעי ובני ישראל עברו בתוכו ביבשה! המצרים, שנכנסו אחריהם בלהט המרדף, התנגשו בחומות הים האדירות כשהן חוזרות למקומן ונופלות על ראשיהם בעצמה אדירה.

חז"ל מגלים לנו לאיזו מדרגה גבוהה עלו בני ישראל באותה שעה – "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי ושאר הנביאים" (מכילתא, מובא ברש"י על שמות ט"ו).

אולי גם זה יעניין אתכם:

הניגון שיעשה לכם קל בלב – בא

מי חייב לך? – פרשת בא

בסוף יהיה טוב – פרשת וארא

נתבונן מעט בעומק שיש בגילוי זה. יחזקאל היה נביא גדול מאוד, החיזיון הידוע ביותר שחזה ברוח הנבואה נקרא "מעשה מרכבה" (יחזקאל א). חיזיון כה נורא, עד שחז"ל הזהירו "אין דורשין במעשה בראשית… בשנים ולא במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו" (חגיגה דף יא, ע"א). מחזיון זה של יחזקאל למדו המקובלים תלי תלים של סודות הקבלה, ולמרות כל זאת, לא הגיע המחזה שחזה יחזקאל למדרגת הנבואה לה זכתה שפחה פשוטה בקריעת ים סוף!

אחרי כל הניסים והמדרגות הגבוהות הללו, התורה אומרת: "וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה', ובמשה עבדו" (שמות יד לא). האם זה לא עלוב מצד בני ישראל שאחרי כאלה גילויים ברורים הם רק "האמינו" בה'? הפסוק גם מגלה בפירוש שכל הגילויים הללו הם שהובילו לאמונתם של בני ישראל – האם אמונה היא לא דבר ששייך דווקא כשחסרים גילויים ברורים ואז צריכים להאמין? ואילו כאן, בני ישראל ראו את הקב"ה עין בעין והם צריכים עדיין "להאמין"? מה, הם לא יודעים?

מחזיונו של יחזקאל למדו המקובלים תלי תלים של סודות הקבלה ,
ולמרות כל זאת , לא הגיע המחזה הנורא שחזה יחזקאל למדרגת הנבואה
לה זכתה שפחה פשוטה בקריעת ים סוף !…

רבי נחמן מברסלב מלמד אותנו ש ”תכלית הידיעה שלא נדע .” הידיעה הגבוהה ביותר היא הידיעה שאנחנו לא יודעים כלל . נכון , בני ישראל ראו את “היד הגדולה ” של הקב”ה, אבל ככל שראו יותר כך השיגו יותר את גדולת הבורא והבינו עד כמה הם עוד לא יודעים כלום , ועד כמה מוגבלת תפישתו של האדם אל מול האלוקות !

להאמין בבורא עולם לא רק כשים סוף נקרע מולנו ממש , אלא כל הזמן ובכל מצב !…

ידע והשכלה הם דברים חשובים בתור אמצעי , אבל הם לא התכלית . המטרה של הרחבת האופקים והידע שלנו נועדה לחזק את האמונה שלנו בבורא עולם . אחרי כל מה שנאמר ונעשה , כל הדרכים מוליכות לאמונה במציאות הבורא היחיד הנמצא הקדמון . לכן , הדבר הכי עצום שאנו יכולים לעשות הוא – לחזק את עצמנו באמונה הפשוטה בקב”ה ובצדיקיו האמיתיים .

זה פירוש הפסוק “ה’ ילחם לכם ואתם תחרישון ” (שם יד יד). מנהיג הספינה יכול להיות חכם , אבל כאשר רוחות זעף נושבות הוא כבר הרבה פחות חכם . ואם מתגברת רוח סערה של ממש , כל שהוא יכול לעשות זה לצעוק “ה’ הושיעה נא !”. בדומה לזה , כאשר בני ישראל עמדו מול ים

סוף לא הועילה להם חכמתם לדעת לאן לפנות , ורק משה גילה להם שהדבר שהם אמורים לעשות עכשיו זה לשתוק .

לחיות באמונה פירושו , לחיות בדבקות בבורא העולם . כלומר , לחיות עם תודעה שכל מה שאנו חווים מושגח ומונהג על ידי הקב ”ה בכבודו ובעצמו . שזה אומר , להכיר בכך שאנו צריכים תמיד לחיות באמונה ! ולא משנה עד כמה אנו יודעים דברים על הבורא , אנו מבינים מצד שני שעדיין לא השגנו כלום מגדולתו וממשלתו .

רבי נחמן אמר : “אצל העולם אמונה הוא דבר קטן ואצלי אמונה הוא דבר גדול מאוד ”. (שיחות הר ”ן לג). יהי רצון שנזכה לדבר הגדול הזה !

(הדברים מבוססים על הנאמר ב ”אוצר היראה ”, סימן אמונה פב , שם פסח ל).

כל שבוע אנחנו נהנים מעוד חידושים נפלאים על פרשת השבוע , כנסו לכאן ותיהנו גם אתם !